

JANA PRONSKÁ

*Striech
prvej noci*

JANA PRONSKÁ

*Striech
prvej noci*

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 3
E-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Zuzana Reiselová
Tlač Kasico, a. s., Bratislava

© Jana Pronská 2010

Cover Design © Dušan Grečner 2010

Cover Photo © Accornero, Franco, via Agentur Schlück GmbH 2010

Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2010

ISBN 978-80-220-1574-5

*Venujem Alenke Bardoňovej,
spriaznenej duši a úžasnému človeku
s veľkým srdcom.*

*Ďakujem, Lilu, že Ťa mám,
ďakujem za to, aká si.*

GABRIEL SA VLIEKOL v sedle bujného žrebca hore strmou cestou na Richnavský hrad a za ním sa ako verný tieň uberali Johan s Alfrédom. Nenávidel tú horu skál pred sebou a nenávidel povinnosti, ktorým po nedávnej otcovej smrti musel čeliť.

Hlava ho príšerne bolela, žalúdok sa hojdal v rytme konského kroku. Nočná zábava mala naňho zničujúci účinok.

„Hej, Gabriel!“ zavolal Alfréd a on sa nemotorne otočil.

„Čo je!?“ vyštekol podráždene.

„Johan sa sklátil zo sedla, mali by sme mu pomôcť!“

Gabriel mal sto chutí nechať ho tam. Vari je nejaký opatrovník? uškrnul sa v duchu, ale v tej chvíli akoby mu tresli kladivom do hlavy. Zmraštil tvár od bolesti a nechotne zliezol z koňa. Tackavou chôdzou pijana prešiel niekoľko krokov k priateľovi a oťapene pozeral, ako chrápe v kroví.

„Necháme ho tu, nech sa prespí... Niekoho poňho pošlem!“ Jazyk sa mu plietol.

„Ten sa má!“ vzdychol si jeho kumpán a Gabriel mu musel dať za pravdu. Sám mal silné nutkanie uložiť sa vedľa neho a vyspať tie litre vína, čo za noc popili. Nechcelo sa mu premýšľať, nechcelo sa mu ísť ďalej. Sadol si do trávy a zaboril boľavú hlavu do dlaní.

Dva dni strávili u mladej vdovice Lujzy. Bola to čiperná žena, a jej dve priateľky takisto. Za malú odmenu im poskytli hojnosť vína, jedla i svoje zažiadané telá. Ešte teraz cítil na sebe ich vôňu. Neboli to síce krásavice, na aké

privykli na kráľovskom dvore, ale ponúkli im rozkoše, ktoré stáli za to. Len keby sa teraz nemusel trmáčať toľkú diaľku.

Pokúsil sa vstať, a aj by sa mu to bolo podarilo, ibaže ostré slnko, ktoré sa znenazdajky vynorilo spoza mračien, dorazilo aj Alfréda a ten sa zvalil rovno naňho.

„Dočerta s vami!“ zahromžil Gabriel a zhodil ho zo seba. „Už by ste sa mohli naučiť piť!“

Gabriel de Richnau sa napokon šťastne dovliekol na nádvorie. Podal uzdu paholkovi, ktorý svojmu pánovi ani nepozrel do očí a bral sa s krásnym čiernym žrebcom do stajní. Cezar, nádherný a vznešený ako princ, bol pýchou tamojších koniarní. Hanba, že má takého pána, pomyslel si paholok a snažil sa čím skôr dostať Gabrielovi z dohľadu.

Ale mladý pán ho dnes neprepustil bez povšimnutia.

„Nech ide niekto dole k potoku, treba doviezť mojich priateľov!“ vyštekol a sťažka kráčal hore schodmi do paláca, cestou hundral čosi o lenivých sluhoch a mučivých slnečných lúčoch. V hlave mal jedinú myšlienku: čím skôr sa zvaliť do postele a zatiahnuť na nej závesy.

„Stoj, Gabriel!“ zahrmel dvoranou hlas, ktorý nemohol vystáť.

Čo ten tu zasa chce? Prevrátil oči, v hlave mu zadunelo. Lenivo hodil rukou a kráčal ďalej. A to nemal robiť. Len čo sa k strýkovi obrátil chrbtom, zaliala ho spŕška ľadovej vody. Čerstvej, rovno z hradnej studne.

Otočil sa a do tváre mu chrstlo ďalšie vedro. Vzrypela v ňom zlosť. Šmátral po rukováti meča, že si to s tým otravným sväťuškárom vybaví raz a navždy. No nemal ani meč, ani dýku, stratil ich niekde cestou. Otupený alkoholom, nebol schopný jasne uvažovať a rozbehol sa proti strýkovi s holými rukami.

Jediná dobre mierená rana päšťou ho zrazila na zem. Zablyslo sa mu pred očami a potom bola už len tma.

Jan de Richnau stál rozkročený, s rukami vbok nad synovcovým nevládnym telom. Zatínal zuby. Zúril. Mal sto chutí zmlátiť ho, vytriasť z neho dušu. Brat urobil strašnú chybu, keď svojho syna už v útlom veku v dobrej viere vyslal na dvor. Stal sa z neho postrach všetkých slušných ľudí. Víno, ženy, súboje a hrôza, ktorú vôkol seba šírila, zahľanbovali celú rodinu. A nebolo s ním rady. Jeho otec už nevládal uniesť tú potupu a utrúpil sa na smrť. Takto to ďalej ísť nemohlo.

Jan de Richnau zazvonil na sluhov.

„Odpracte ho, a keď sa preberie, zavolajte ma!“ prikázal.

Sadol si ku kozubu v hradnej sieni a spod tuniky vytiahol zrolovaný pergamen. Bratov testament. Znova si ho prečítal. „Ktovie, či toto pomôže, brat môj.“ Vzdychol si a spomínal na chvíle, keď stál pri umierajúcom bratovi. V prítomnosti kňaza Adam de Richnau diktoval podmienky, za ktorých dedičstvo prejde na syna. Obával sa, že keď Gabriel získa majetok, ešte väčšmi sa zvrhne. Napriek tomu mu Jan chcel pomôcť, veď bol jediným potomkom starého a váženého rodu de Richnau. Jan sa nikdy neoženil, svoj život obetoval službe Bohu a kráľovi. Bol osobným tajomníkom spišského biskupa a zastával aj úrad kráľovského radcu pre cirkevné záležitosti na Spiši. Župan si jeho rady ctí a vážil. So všetkým si vedel poradiť, iba so synovcom nie.

Z neveselých myšlienok ho napokon vytrhol kastelán, ktorý opatrne nakukol do miestnosti.

„Pane?“ oslovil ho a Jan mu vlúčne pokynul, aby vošiel.

„Čo s tými dvoma? Pán Gabriel ich kázal doviesť, ale sú takí doriadení, že nevedia o sebe.“

Jan sa zamyslel a počúchal si briadku. Vstal z kresla a pomaly prešiel k oknu. Díval sa do doliny v podhradí, na obrobené lány polí, na ktorých dozrievalo obilie. Aj sady jabloní a sliviek ukazovali, že bude úrodný rok.

„Vyneste ich do izieb a viac sa o nich nestarajte! Doriadili sa sami, nech si aj sami pomôžu!“ povedal, hoci najradšej by ich bol nechal na páliacom slnku. Nech sa uvaria vo víne, čo im koluje v krvi.

„Ako si želáte, pane,“ kastelán sa úctivo uklonil a vyšiel z miestnosti.

Čo len bude s týmto panstvom? So zemou, ktorú mal jeho brat tak rád? Ak sa Gabriel nespamätá... Jan vedel, že poslednú vôľu nesmie porušiť. A čo bude s Annou? Ráno ju zazrel iba letkom, bežala do lesa v sprievode slúžky a svojho psa, obrovského sivého miešanca pripomínajúceho vlka. Od narodenia bola hluchonemá, ale Jan veril, že aj takíto ľudia majú dušu.

Dedič richnavského panstva bude mať o dva mesiace dvadsaťosem rokov. Už sa to nedá odkladať.

Gabriel sa prebral až po niekoľkých hodinách. Darmo zvonil na služobníctvo, darmo nadával. Na strýkov rozkaz mu nepriniesli ani pohár vody.

Jan začul tresnúť dvere, a Gabriel sa ako rozzúrený býk rútil dole schodmi.

„Vyhodím vás, banda všivavá, všetkých do jedného! A predtým vás ešte vyobšívam bičom! Ja vám dám neposlúchať!“ klial, a keď vo dvorane zbadal strýka, osopil sa naňho: „Ako sa opovažuješ vydávať rozkazy v mojom dome?!”

Vyzeral hrozne. Tmavé vlasy mu ovísali poniže pliec, strapaté, špinavé. Krvou podliate oči sa temne blyšľali, odrážali sa v nich všetky neresti, ktorým holdoval. Prepadnuté líca a tmavé kruhy pod očami robili z neho priam

obludu. Ledabolo vykasaná košeľa, roztrhané nohavice a bosé nohy vonkoncom nevzbudzovali rešpekt, aký sa u muža v jeho postavení žiadal.

Kedysi to bolo také krásne chlapča, pomyslel si Jan smutne a unavene si pretrel čelo. Veď by mohol vyzeraf k svetu, keby neviedol ten zhýralý život.

Poposielal ponuky šľachtickým rodinám široko-d'aleko, no všetky odmietli, s poďakovaním či s pohoršením. Nepomohol ani dôvetok, že Gabriel nepožaduje veno. Keď sa tak Jan díval na synovca, ani sa nečudoval.

„Odpovieš mi konečne, drahý strýko?“ opýtal sa zlostne, s náznakom irónie.

„Odpoviem, milý synovec...“ odvrkol Jan a pomyslel si, aký požičaj, taký vráť. „Sadni si, lebo sa určite neudržíš na nohách!“

„Pokúšaš sa ma uraziť?“ vyštekol Gabriel. „Lebo ak áno, potom sa ti to veľmi dobre darí!“

„To som nemal v úmysle, synak...“

„Nie som tvoj syn!“ Gabriel tresol päšťou po stole, očami prebodol staršieho muža a možno by sa bol doňho aj pustil, no prevládol smäd a vyprahnuté hrdlo. Vrhol sa na džbán s vínom, ktorý v dvorane nikdy nesmel chýbať.

„Keby si bol, všetky hnáty by som ti dolámal za to, ako sa správáš!“

Gabriel prevrátil do seba pohár a posmešne vyprskol: „Pche! To by som sa pozrel!“

Jan de Richnau slovnú prestrelku napokon vzdal. Nikam neviedla. Pokojne sa usadil do kresla a vzal do ruky testament. Ako sa tak díval na svojho synovca, ktorý v mihu vliat do seba čašu vína, rástlo v ňom presvedčenie, že už mu viac nemôže pomôcť. Alebo nájde v sebe silu zachrániť sa sám, alebo padne až na samé dno.

„O dva mesiace budeš mať dvadsaťosem rokov...”

„A?”

„Tvoj otec pred dvoma rokmi na smrteľnej posteli spísal dva testamentsy,” prehovoril strýko slávnostne a Gabriela jeho tón zarazil. V očiach sa mu mihol strach, no bleskovo ho zamaskoval arogantným výrazom.

„Ten prvý hovorí, že zdedíš panstvo, ak sa do dvadsiatich ôsmich rokov oženiš, a že dovtedy budeš dostávať rentu; ten druhý ti jasne určuje podmienky, drahý synovec.”

„Aké podmienky? Ako to, že som o nich nevedel? Vedel som iba o rente...” vyskočil Gabriel podráždene.

„Bol by si vedel viac, keby si bol triezvy!” odsekol mu Jan.

„Klameš!”

„Nazvi ma ešte raz klamárom, Gabriel, a prisahám, že na to do smrti nezabudneš!”

Gabriel vyskočil zo stoličky, no potočilo ho a bezmocne sa zviesol späť.

„Vráťme sa k tým podmienkam, Gabriel. Testament tvojho otca stanovuje, že v deň dvadsiatych ôsmich narodenín musíš byť ženatý, inak stratíš nárok na dedičstvo. Všetok majetok, hrad i príľahlé pozemky a zisky z nich plynúce prepadne...”

„Komu? Vari len nie tebe? Takto si si to zariadil, ty bastarda?!” zreval Gabriel a vytrhol mu listiny z rúk. Avšak dedičstvo nemalo pripadnúť Janovi, ale Spišskému komitátu, čiže kráľovi.

„Kedy si mi to chcel povedať?”

„A čo? O tom, že sa máš oženiť, si predsa vedel. Stálo to v prvej listine, ktorú si držal v rukách už niekoľkokrát. Hodil si mi ju do tváre, pamätáš? A vlastne nemôžeš si pa-

mätať, bol si so svojimi kumpánmi a sotva si stál na nohách...” Jan nemilosrdne útočil.

„Rozpošlem ponuky...” váhavo navrhol Gabriel.

„To som už urobil, ale všetky rodiny v okruhu troch stolic ťa odmietli. Piješ ako dúha, vlezieš pod sukňu každej ženskej, ktorá ti skríži cestu, si násilník, tyran a nestaráš sa o panstvo! Tvoja povestť ťa dobehla ako líška zajaca.”

„Nájdem si nevestu na dvore!”

„Skúsiť to môžeš, ibaže všetky mladé devy na kráľovskom dvore čakajú onakvejšiu partiu. Priznaj si, že aj keď richnavské panstvo celkom slušne vynáša, nie je to bohviečo!”

Gabriel si až v tej chvíli uvedomil, aký život ho čaká bez príjmov z dedičstva.

Vezmem si hoc aj slúžku! zaprisahal sa v duchu.

„Musí to byť žena, ktorá ti je roveň!” povedal Jan, ako by mu čítal myšlienky. „Zo šľachtickej rodiny.”

„Nejakú si už len nájdem...”

„Tak hľadaj, chlapče, hľadaj...” Jan sa pobral na odchod, no pri dverách ešte na chvíľu zastal.

„Máš na to dva mesiace. Ja do tohto domu viac nevkráčim, viem, že tu nie som vítaný, tak mi daj vedieť. No pamätaj, že máš zodpovednosť nielen za seba, ale aj za svoju sestru a za ľudí, ktorí ti slúžia...” Jan de Richnau naposledy pohľadom prebehol po miestnosti, kde vyrastal. Po ošumelých stenách, na ktorých kedysi viseli vzácne gobelíny a obrazy, ani po zbierke otcových zbraní nebolo ani pamiatky. Ešte aj erb nad kozubom zmizol. Neostalo tu nič cenné, nič, čo by mu pripomínalo šťastné detstvo. Bol len o málo starší od Gabriela. Narodil sa, keď už jeho starší brat behal za dievčatami. Chcel byť synovcovi skôr priateľom ako strýkom, ale on okrem svojich kumpánov nepotreboval nikoho. Potlačil smútok a odišiel.

Gabrielovi sa to všetko ešte ani nestačilo uležať v hlave, keď sa rozleteli dvere. Dnu vpadli Johan s Alfrédom a nevyzerali o nič lepšie ako on.

„Všetko sme počuli...”

„A čo mi navrhujete?”

„Ožeň sa a potom odtiaľto čím skôr vypadni. Na dvore je oveľa viac zábavy ako v tomto zapadákové!” vyrukoval s radou Johan.

„To je síce dobrý nápad, ale odkiaľ vezmem nevestu?”

Alfréd zvraštil čelo. Niečo sa mu zamarilo v hlave, ale bolo to zahalené hmlou hustejšou než mlieko.

„Nad čím premýšľaš? Hovor, človeče!” súril ho Gabriel, zatiaľ čo Johan nalieval do pohárov tuhú medovinu z fľaše, čo si priniesol pod pazuchou. Až keď sa Alfréd Kecer poriadne napil a spláchol tak blen, čo sa mu usadil v ústach, akoby sa mu vyjasnilo.

„Gelnica, priatelia...”

„Hovor,” netrpezlivo ho vyzvali obaja kumpáni. „Čo je v Gelnici?”

Alfréd sa zatváril nadmieru dôležito, ani čo by mal svojou radou zachrániť svet. Svet Gabriela de Richnau, a teda aj svoj.

„Na Gelnickom hrade žije Eufrozína Peréniová, vdova po kráľovskom správcovi. Má vraj dve dcéry, jednu vlastnú a druhú po manželovi. Tú svoju má s akýmsi kupcom, to je nič, ale tá druhá...” Kecer sa významne odmlčal.

„Tak už to vyklop!”

„Mladá vraj nemá žiadne veno, ale rodokmeň, páni, má čistý. Jej otec mal grófskych predkov a matka vraj dokonca pochádzala z kniežacieho rodu!”

„Fíha!” Johan prevrátil očami. „Ideálna manželka!”

„Ale prečo si ju ešte nikto nevzal?” Červík pochybností prenikol aj do Gabrielovej otvorenej mysle.

„Už som predsa povedal, že nemá veno, a aj kvôli starej Eufrozíne. Je lakomá a chamtivá. Za nevlastnú dcéru vraj požaduje protihodnotu.“

„Fuj, striga!“ odpľul si Johan. „Ani sa nečudujem, že svoje dcéry ešte nevydala.“

„A čo ak je to nejaká škrata?“ Gabriel zvrátil tvár.

„Škuľavá...“

„A chromá...“

„Ako si s ňou ľahneš do postele, keď si už ochutnal onakvejšie krásavice?“ Johan s Alfrédom Gabriela zámerne podpichovali a vyvolávali v ňom tie najhrôzostrašnejšie predstavy. Mal však na výber?

„Vykašli sa na to, ako vyzerá! Ak ti manželka hneď na prvý raz dá dediča, môžeš pokojne zabudnúť, že existuje!“ poučil ho Alfréd.

„Tak ako ty?“

„Hej, ako ja... Tú svoju som nevidel už tri či štyri roky...“

Všetci traja vybuchli do hlasného rehotu.

„Dobre, je rozhodnuté, pošlem za Eufrozínou kastelána a uvidí sa.“

Gabriel sa s úsmevom usadil do kresla a na dúšok dopil ďalší pohár. Po tele sa mu rozlialo príjemné teplo, bol spokojný. Veru nedúfal, že sa jeho problém tak ľahko vyrieši. Ešteže mal priateľov. Jedným okom na nich mrkol a nadhodil: „Zišlo by sa povoľné ženské telo, čo?“

„Ja by som bral aj nepovoľné... Kde máš slúžky, Gabriel?“

„Všetky ušli...“

„Nejaké ženské sa hádam dajú zohnať. Do rána je ešte ďaleko...“

Gabriel prikývol a zazvonil na sluhu.

KRISTÍNA KLAČALA PRI HROBE svojho otca. Hruď jej stískala neviditeľná ruka a bránila jej dýchať. Zo zaфіrovomodrých očí sa jej rinuli slzy, brázdili si cestu dolu tvárou a kvapkali na ruky zopäté v lone. Sťa uhoľ čierne kučeravé vlasy jej padali do tváre a takmer celkom zakrývali ľanovú košeľu stiahnutú hrubým koženým opaskom. Nemala čas zapliesť si vlasy do vrkoča ani si obliecť vestu. Zúfalá vybehla z hradu, keď jej Eufrozína oznámila, že už onedlho sa stane manželkou najhoršieho zhýralca v celom hornom Uhorsku. Božemôj, a ako jej to oznámila! Smiala sa ani pomätená, z očí jej sršala zloba a nenávisť. Kristínu striaslo, keď si na to spomenula. Predala ju ako tovar, ako otroka na výročnom trhu.

Práve pomáhala kuchárke pripraviť večeru. Mária bola chýrečná kuchárka, no chromá a tak trochu nemotorná. Eufrozína Peréniová ju nemohla vystáť, len striehla na príležitosť, ako ju vyhnáť z domu. Keď macocha útočila, Mária sa vždy postavila na Kristíninu stranu. Akoby aj nie, veď ju poznala od malička. Pridávala ju, keď jej matka takmer zo dňa na deň stratila mlieko.

Ani Kristína sa nemala kam podieť, a tak trpela nálady nevlastnej matky, zlej až do špiku kostí, i bezduchej sestry, ktorá sa matke nikdy neprotivila.

Neprešiel ešte ani rok odvtedy, čo pochovali Kristíniného otca Viliama Peréniho, správcu kráľovského hradu v Gelnici. Eufrozína ho však nedala pochovať do rodinnej krypty v kostole, ale na cintoríne. Vraj ona bude po smrti ležať vedľa vznešeného veľmoža. Tak sa stalo, že hrdý kráľovský úradník, pochádzajúci z grófskeho rodu Peréniovcov, a Kristínina matka, neter haličského kniežaťa, ležali na večnom odpočinku osve. Darma prosila, darma

žiadala, macocha bola chladná ako kameň. Kristína jej to nedokázala odpustiť.

Kráľ zatiaľ nevymenoval nového správcu, a tak túto úlohu prevzala na seba Eufrozína. A čím dôležitejšia sa cítila, tým bola neznesiteľnejšia.

„Čo si len počnem...“ šepala Kristína a zadumane hľadela na náhrobný kameň, akoby jej mal poradiť.

Dnes sa prišla rozlúčiť... a nemala tušenia, na ako dlho. No dúfala, že jej obeť prinesie pokoj aspoň nebohým rodičom.

Vstala a vrhla posledný pohľad na hrob. Spakruky si utrela slzy a rozbehla sa dolu do doliny, k rieke, ktorá sa vinula popod hradby. Bosými nohami prebrodila koryto, ktoré uprostred leta nebolo hlboké, a náhlila sa hore úbočím. Cesta z ubitej hlíny sa kľukatila strmým svahom až na hrebeň. Lapajúc dych, mierila k obrovským tmavým balvanom vyštípeným z masívneho kamenného brala. Železná ruda, kam sa len pozrela, zdroj bohatstva mesta i hradného panstva.

Vyšťverala sa na skalnú plošinu. Ako na dlani mala pred sebou hrad i mesto s kostolom, kamenné i drevené domce roztrúsené po celej severnej strane kopca. Pri tom pohľade jej stislo srdce.

Slnko sa pomaly skláňalo k obzoru a obloha sa farbila do purpurova. Les temnel, a keď sa súmrak zniesol na dolinu, do ticha zaznel hlahol zvonov. Baníci končili ďalší deň nebezpečnej lopoty v útrobach zeme a vychádzali zo štôlní roztrúsených vôkol celého mesta. Ľudia sa schádzali na večernú bohoslužbu.

Kristína vstala, bolo načase sa vrátiť. Pohľadom sa rozlúčila s miestami svojho detstva, aby vykročila do iných. A vrúcne sa modlila, aby si ich rovnako zamilovala.

Gabriel de Richnau... To meno jej vibrovalo v hlave

a kvárili ju obavy... Kúpil si ju... Kúpil si manželku s dobrým rodokmeňom... Nebola by pristúpila na ten zväzok, na ten nechutný obchod, ale Eufrozína myslela svoje vyhrážky smrteľne vážne. Súhlasila až potom, keď jej macocha odprisahala, že dá premiestniť otcove pozostatky k matkiným, do krypty v kostole, tam, kde mali byť už dávno.

A možno je to tak aj dobre. Aspoň sa zbaví tej strigy.

Keby len bola vedela, čo ju čaká...

ŠAŽKÉ KVAPKY DAŽĎA, veľké ako hrachy, bubnovali na strechu koča a zavýjajúci vietor bičoval tvár starého pohoniča, ktorý nadávkami krotil zdivočené kone. Oblohu križovali blesky, dunivé hrmenie zaliehalo v ušiach a prehlušovalo hrkot kolies na kamennej ceste. Rozvodnený potok hučal, voda strhávala haldy hliny i veľké balvany spevňujúce koryto.

Kristína sedela v koči a takmer nevnímala, čo sa deje vonku. V duši mala svoju vlastnú búrku. Na ceste za budúci manželom boli jej spoločníkmi strach, obavy a smútok. Najradšej by bola vyskočila von a zutekala. Lenže kam?

V kútiku oka sa jej zaleskla slza. Rýchlo si ju utrela.

Valika, Kristínina spoločníčka a pestúnka, odvrátila hlavu, aby nevidela jej trápenie. Chcela sa natiahnuť, aby ju pohladila, no neurobila nič, len ticho šepla: „Neplač, Kristína. Každá slza, ktorú vyroníš, naplňa šťastím tvoju macochu. Možno ťa čaká niečo lepšie než jej zloba a nenávisť.“

Kristína sa smutne usmiala. „Nesnaž sa ma utešiť, Valika. Matka,“ zasipela pohrdlivo, „ešte nikdy neurobila nič, čím by mi ulahodila. Nenávidí ma tak veľmi, že je schop-

ná akejkolvek podlosti. Počula som o Gabrielovi de Richnau, počula som o jeho skazenosti aj o tom, že mu nikto nechcel dať za ženu svoju dcéru. Keby žil otec...”

„Keby žil, takéto čosi by nepripustil!”

Valika sa naklonila k oknu, dívala sa, ako vietor ohýba vrcholce stromov, a spomínala na staré, dobré časy. Na to, ako ju Viliam Peréni prichýlil, lebo sa nemala kam podieť. Zostala a s láskou sa starala o jeho dcéru. Naučila ju všetkému, čo by šľachtická dcéra mala vedieť, ba aj tomu, čo vedieť nemusela, no mohlo sa jej to zísť. A teraz ju odprevádzala k budúceму manželovi. Iba ona a staručký pohonič Jozef, ktorý klial na kozlíku, až sa to dolinou ozývalo.

Nevesta šla v ústrety novému životu, a hoci pochádzala zo zámožnej rodiny, cestovala ako dcéra žobráka. Valike stiahlo hrdlo.

V diaľke zarachotil hrom, zem sa zachvela. Kone sa s erdžaním spätili, keď cesta popri rozvodnenom potoku náhle zmizla v dunivom kalnom prúde.

Jozef prudko potiahol opraty.

„Aby to parom vzal! Kto to kedy videl, teperiť sa niekam v takomto nečase!”

„Čo sa stalo, Jozef?” Kristína sa vyklonila z obloka a do tváre sa jej bolestivo zabodli stovky ihličiek.

„Cestu spláchla voda, pani moja.”

Kristína vyskočila von. Nechápala, ako sa z malého potôčika mohla stať rozbesnená rieka.

„Čo teraz?”

„Vrátime sa...” s nádejou na ňu pozrel Jozef, ale Kristína pokrútila hlavou.

„Ani myseľ! Do večera musím byť na Richnavskom hrade...”

„Tadeto sa prejsť nedá, pani moja... Majú rozum, vrátia sa domov. Ich budúci manžel to určite pochopia...”

Kristína sa láskavo usmiala na starého pohoniča, no rázne pokrútila hlavou. Spomenula si na Eufrozínine vyhrážky, keď ju vyprevádzala z hradu. „Pánboh ťa chráň, Kristína, keď do večera nebudeš v Richnave! Do smrti budeš toho dňa ľutovať! Zapamätaj si to!“ zasyčala jej do ucha a takmer ju vsotila do koča.

Mladá žena, do nitky premočená, sa uzimene striasla. Odvážne prešla k potoku a zadívala sa na druhú stranu. Kúsok vyššie voda podomlela strom, ten sa zvalil cez oba brehy a vytvoril tak prirodzený most.

„Čo to stvárajú, pani moja! Spadnú do vody a utopia sa!“ bedákal Jozef, keď Kristína skusmo vykročila na šmykľavý peň.

Urobila niekoľko krokov a lávka držala.

„Podaj mi opraty, Jozef, prevediem koňa.“

„Strhne ich...“

„Neboj sa. Tu už voda nie je taká prudká.“

„Majú rozum! Ak sa im niečo stane, pani Eufrozína dá zo mňa zaživa stiahnuť kožu!“ Starý sluha bezmocne rozhadzoval rukami.

„Pani Valika, veď povedia niečo!“ obrátil sa na starú pestúнку, ktorá stála ani soľný stĺp, s rukami zopätými ako v modlitbe. Na čierne šaty sa jej z veľkého naškrobeného čepca valili prúdy vody. Ona jediná Kristíne rozumela.

Prikývla a vzala do ruky opraty. Uvoľnila koňa z jarma a viedla ho k potoku, zatiaľ čo Jozef bedákal. „Nemôžu ísť sama, pani moja! Nemôžu...“

„Jozef, už to nie je ďaleko... Do večera tam budem...“

„Ale tá búrka! Však sa ženía všetci čerti! Ešte sa im cestou niečo stane!“

„Nemaj obavy, Jozef! Vráťte sa do Gelnice. Až bude cesta zjazdná, príдете za mnou aj vecami!“

Kristína opatrne previedla koňa cez vodu.

„Zbohom!“ zakričala, vyskočila na koňa a vyrazila smerom k Richnave.

Dúfala, že do večera dôjde do svojho nového domova, ako odprisahala pred kňazom v kaplnke Gelnického hradu. Čakajú ju, veď je nevesta...

GABRIEL DE RICHNAU SEDEL NA LAVICI pri okne, vystlanej kožušinou, a nervózne klepal prstami po podobložnici, hľadiac von cez sklené tabuľky. Po chvíli vzal do roztrasenej ruky cínový pohár a napil sa krvavého moku.

Čas sa krátil a nevesty nebolo.

Šmaril pohár o zem a otvoril okno. Ovalil ho prudký vietor a veľké dažďové kvapky mu v okamihu zmáčali tvár i dlhé vlasy.

„Zbláznil si sa?“ zvolal Johan Bebek a v ľaku pustil plný džbán na zem. Zimomravo si pritiahol hrubý plášť.

Svieca stojaca v hromade vosku uprostred stola zhasla a miestnosť sa ponorila do šera. Oheň v kozube vyhasol už pred hodnou chvíľou, lebo nebolo toho, kto by vstal a priložil.

Alfréd Kecer lenivo pozoroval priateľov a nalieval víno. „Kňaz v hradnej kaplnke už naisto stuhol!“ neodpustil si štipľavú poznámku.

„Čuš!“ okríkol ho Gabriel a uprel pohľad na príjazdovú cestu, ktorá sa strácala v hmle stúpajúcej zo zeme ako dym.

Bol nervózny, podráždený, vrel v ňom hnev. V duchu spriadal strašnú pomstu Eufrozíne, ak sa ho opovážila podviešť. Za nevestu jej zaplatil priveľa.

„Dočerta!“ zakliat a tresol päťou po podobložnici, až zaprašala.

Oči mu blýskali spod tmavých vlasov, čo mu padali do tváre. Ovládal ho surový hnev a niečo veľmi podobné beznádeji. Takýto pocit nikdy predtým nepoznal a nepáčil sa mu. Ani trochu. Vari kvôli pár hodinám nepríde o celé dedičstvo? Prekliata otcova posledná vôľa!

„Dočerta! Aby to parom vzal!“

„Tak sa mi vidí, že sa budeš musieť dať na zboj, priateľu!“ posmešne prehodil Alfréd, keď sa za oknom začalo zmrákať a alkohol mu otupil pud sebazáchovy. Neradno dráždiť zúrivého vlka, ale on si nevedel pomôcť.

„Čuš, lebo ti jazyk vyrežem!“ zručol Gabriel a vykročil do stredu ošumelej miestnosti. Tresol po stole, až na ňom všetko podskočilo, a tvár sa mu skrivila v strašnom úškľabku.

„Len pokoj, Gabriel, pokoj...“ chlácholil ho Johan, ktorý mal viac rozumu než posmievačný Alfréd. „Eufrozína Peréniová nie je taká hlúpa, aby ťa podviedla. Nevesta určite dorazí! Prisahala predsa pred kňazom! Tvoj kastelán bol pri tom.“

„Tak kde v pekle je?“

„Asi sa zdržala po ceste. Veď pozri, čo sa deje vonku, akoby sa všetci čerti ženili...“

„Ale kňaz nás musí oddať ešte dnes!“

„Veď vás oddá... A potom sobášny list odnesie tvojmu strýkovi.“

„Presne tak, Gabriel. Urobíš, čo musíš... a hor sa do kráľovského mesta... Krásne ženy, zábava... Pamätáš sa na tie časy? To zas bude život!“ pridal sa Alfréd, aby si udobril rozzúreného priateľa. Vstal od stola a priniesol ďalší džbán vína. Nalial do pohára a podal mu ho.

„Tu máš, napi sa, Richnau, len sa napi. To ťa trochu upokojí.“

Gabriel sa nebránil. Na dúšok vypil pohár lahodného

moku a vzápätí ešte jeden. A práve v tej chvíli vrazil do dverí kastelán.

„Pane...”

„Čo je?!” zhúkol Gabriel s tvárou schovanou za chuchvalcami vlasov.

„Prichádza!”

„Kto?” spýtal sa, akoby sa mu zatemnil rozum.

„Vaša nevesta, pane...”

Úľava, ktorá sa mu na okamih objavila v tvári, bola takmer hmatateľná. Prudko šmaril cínový pohár do kúta a rozběhol sa ku dverám. Nazlostěný, že musel tak dlho čakať, s vernými s kumpánmi v päťách, zastal až pri vstupnej bráne a zadíval sa na cestu k padaciemu mostu. Na mrcine, čo sa ledva vliekla, sedela stvora zahalená v plášti, s kapucňou na hlave, do nitky premočená a zaffkaná blatom.

„Pekná nevesta, len čo je pravda!” neodpustil si Alfréd Kecer, stojaci tesne za Gabrielovým chrbtom.

Gabriel ho prebodol pohľadom. „Prečo už konečne neprestaneš rýpať?! Sám si mi ju dohodil, tak buď ticho!” sykol, ale vnútri cítil čosi ako hanbu a to ho ešte väčšmi roz-zúrilo. Zovrel päste a odhodlane zvolal na prichádzajúcu ženu: „Si Kristína Peréniová?”

„Áno!” zaznela odpoveď, načo Alfréd vybuchol do hlasného rehotu. Chromá? Škuľavá? Kdeže! Také zmoknuté čudo ešte nevideli.

Dievčina na koni zastala. Hrdo zdvihla hlavu, no kapucňu si nesňala. Po chrbte jej prebehlo mráz. Ten démon oblečený v čiernom, s dlhými vlasmi prílepenými na tvár, ktorý ju pozoroval diabolskými očami, má byť jej budúci pán?

Nikdy nebola slaboduchá naivná hlupaňa, ale tentoraz ju obchádzali mdloby. Bolo v ňom niečo desivé. Spôsob,